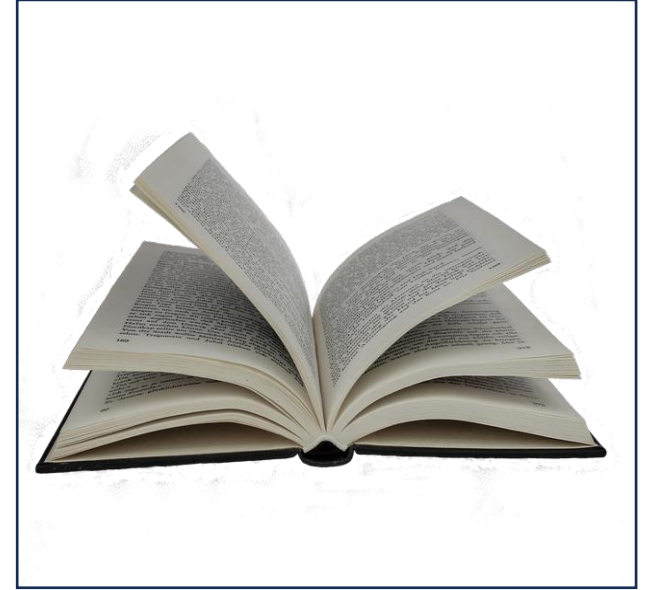

लभली एन्जल्स इङ्लिस बोर्डिङ स्कूल

कक्षा: ५

विषय

सामाजिक

शिक्षक: बिआरपी सर

एकाइ २: हाम्रा मानव मूल्य मान्यता

OUR HUMAN VALUES AND NORMES

❖ हाम्रा परम्परागत मूल्य र मान्यताहरू:

✓ अर्मपर्म

✓ सरहयोग

✓ ऐँचोपैँचो

✓ सरसापट

✓ छेवार

✓ व्रतबन्ध

✓ विवाह

नेपाली समाजमा देखिएका केही सामाजिक प्रचलनहरू यसप्रकार छन्:

➤ बडघर

➤ गुठी

➤ भेजा

➤ आमा समूह

➤ रोदीघर

हाम्रा परम्परागत प्रचलनहरू भनेको के हो?

- अधिल्लो पुस्ताबाट पछिल्लो पुस्ताले सिकदै आएका सम्पूर्ण चालचलनहरू नै परम्परागत प्रचलन हुन् ।
यि प्रचलनहरू हामीले आफूभन्दा अग्रज व्यक्तिहरूबाट सिक्ने गर्छौं ।

जस्तै: खाना खानु अघि साबुनपानीले मिचिमिचि हात धुनु, बिहानै उठेर दाँत माक्नु, आफूभन्दा ठूलालाई आदर सत्कार गर्नु तथा सानालाई माया गर्नु, आफूभन्दा ठूलाले भनेको मान्नु, आदि ।

प्रचलनहरू मुख्य गरी दुई प्रकारका हुन्छन् ।

- सामाजिक प्रचलन

- धार्मिक प्रचलन

बडघर

- बडघर थारू समुदायमा प्रचलित सामाजिक तथा परम्परागत प्रथा हो ।
- यो समुदायका सबैले एकजनालाई नेताको रूपमा चुन्दछन् र उसको नेतृत्वमा सो समुदायका हरेक विवाद समाधान गर्ने, आफ्नो संस्कृतिको संरक्षण गर्ने, विभिन्न नयाँ नियम तथा मूल्य मान्यता सिर्जना गर्ने गर्दछन् ।

गुठी

- गुठी नेवारी समुदायमा प्रचलित परम्परागत संस्था हो ।
- यो प्राचिन समयमा लिच्छवी राजाहरूले आफ्ना संस्कृतिको जगेर्ना गर्नका लागि समय समयमा गोष्ठी बस्ने गरेका थिए । त्यही गोष्ठी शब्दबाट गुठी शब्दको निर्माण भएको भन्ने मान्यता रहेको छ ।

भेजा

- भेजा मगर समुदायमा प्रचलित परम्परागत सामाजिक संगठन हो ।
- यसले मगर समुदायको परम्परागत संस्कार, संस्कृतिको संरक्षण गर्ने गर्दछ ।
- मगर संस्कार अनुसार विवाह, व्रतबन्ध तथा अन्य सामाजिक कार्यहरू कसरी गर्ने भन्ने नियम समेत बनाउने तथा यसको मुख्य जिम्मेवारी रहेको छ ।

अभ्यास

- सबैले कापी र कलम निकाल्ने ।

क) परम्परागत प्रचलन भनेको के हो ?

- परापूर्व कालदेखि चलिआएका सामाजिक, साँस्कृतिक तथा धार्मिक मूल्य मान्यता, चालचलन तथा रितिरिवाज नै परम्परागत प्रचलन हुन् ।
- यिनीहरूको रक्षागर्नु हामी सबैको कर्तव्य हो ।

ख) समाजको उन्नति र प्रगतिको लागि सामाजिक मूल्य तथा मान्यताको महत्व लेख्नुहोस् ।

- समाजको उन्नति र प्रगतिको लागि सामाजिक मूल्य मान्यताको महत्व निम्नानुसार रहेको छः
 - ✓ आफ्ना धर्म संस्कृतिको जगेर्ना गर्ने,
 - ✓ रितिरिवाज, चालचलन आदिको संरक्षण गर्ने,
 - ✓ भैँभगडा तथा विवाद समाधान गर्ने,
 - ✓ सबैलाई नियममा राख्ने,
 - ✓ अतिथिको सम्मान र सत्कार गर्ने,
 - ✓ प्रत्येक व्यक्तिलाई अनुशासन कायम गराउने आदि ।

ग) नेपाली परम्परा अनुसार समुदायमा भएको विवाद कसरी समाधान गरिन्छ ?

• नेपाली परम्परा अनुसार समुदायमा भएको विवाद समाधान गर्ने तरिकाहरू:

- ✓ छलफल तथा कचडीबाट,
- ✓ विभिन्न समूहका अगुवाहरूको अगुवाइमा,
- ✓ महिला समूह वा आमा समूहबाट,
- ✓ बालकलव तथा युवा सञ्जालबाट,
- ✓ स्थानीय बुद्धिजीवीको नेतृत्व आदिबाट विवाद समाधान गर्न सकिन्छ ।

घ) “अतिथि देवो भवः” भनेको के हो ?

- अतिथि देवो भवः भनेको अतिथि (पाहुना) देवता वा भगवान सरह हुन्छन् भनेको हो ।

ड) सामुहिक कामले कसरी समुदायलाई एकताबद्ध बनाउँदछ ?

- कुनै समुदाय सामूहिक कार्य बिना कल्पना पनि गर्न सकिदैन । जब समुदायका मानिसहरू एकजुट भएर काम गर्दछन् तब समुदायको विकास र समृद्धि सम्भव हुन्छ । सामुहिक भावनाले एउटै समुदायमा बसेका मानिसहरू जुटेर काम गर्दा समुदायलाई एकताबद्ध बनाउन सकिन्छ ।

च) तपाईंको समुदायमा भएका राम्रा चलनहरू कुन कुन हुन् ?

- हाम्रो समुदायमा भएका राम्रा चलनहरू निम्नानुसार उल्लेख गरिएको छः
 - ✓ पाहुनालाई सम्मान र सत्कार गर्ने,
 - ✓ नम्र र मिठो बोल्ने,
 - ✓ ठूलालाई आदर तथा सानालाई माया गर्ने,
 - ✓ छिमेकीलाई आवश्यक परेको बेला सहयोग गर्ने,
 - ✓ ऐँचोपैँचो, सरसापट दिने,
 - ✓ विवाह, व्रतबन्ध, छेवार, पारुनी तथा अन्य धार्मिक कार्यहरूमा सक्रिय भएर सहयोग गर्ने,
 - ✓ अशक्त तथा असाह्यलाई सहयोग गर्ने आदि ।

छ) तपाईंको टोलछिमेकमा उठेको विवाद कसले समाधान गर्दछ ?

- हाम्रो टोलछिमेकमा उठेको विवाद हाम्रै टोलमा रहनु भएका बुद्धिजीवी समाजसेवी तथा नेतृत्वदायी व्यक्तिहरूको अगुवाइमा समाधान गरिन्छ ।
- हाम्रो टोलमा भएका विभिन्न संघसंस्थाहरू जस्तै: महिला समूह, बालकलव, युवा संस्था आदिले आफ्नो समूहभित्र उठेका विवादको समाधान गर्ने गर्दछन् ।